

POSTUP PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

MASARYKOVA UNIVERZITA — PEDAGOGICKÁ FAKULTA — KČJL

FRONTÁLKA NENÍ NUTNĚ ŠPATNĚ

V ojedinělých případech

Úvodní informace či propojování jednotlivých aktivit se většinou bez frontální výuky, tzv. frontálky, neobejde. Výjimečně lze jen část (!) teorie odprezentovat frontálně. Ale vždy je nutné vycházet přitom od konkrétních prvků (jednotlivých příkladů) k obecnějším pojmům (typům a kategoriím), což lze ovšem zadat studentům/žákům za úkol, aby na ono zobecnění přišli sami. Rozdáte

„OMLOUVÁM SE, ŽE JE TO TAK OBECNÉ, ALE MUSÍ TO TAK BÝT.“
MUSÍ?! —

studentům přípony určité slovo tvorné kategorie, necháte, aby k nim vymysleli konkrétní slova a dle oněch slov domysleli pojmenování dané kategorie sami, dle vlastní fantazie. Toto pojmenování potom můžete konfrontovat s pojmenováním zavedeným lingvisty před lety. Může se stát, že pojmenování, které vymyslí studenti, bude přiléhavější než pojmenování, které vymysleli kdysi páni profesoři.

—VŽDY SI POLOŽTE TUTO OTÁZKU.
A HLEDEJTE CESTY,
JAK TO ZMĚNIT.
BYŤ BY TO MĚLO TRVAT DLOUHO...

OPISOVÁNÍ INFORMACÍ Z TABULE

Ztráta času

Raději vytvořte tzv. *hand-out*, ve kterém jsou hlavní informace připraveny, ve kterém případně chybí sem tam slovo, které si mají studenti v průběhu aktivit doplnit. Toť vše. Žáci na ZŠ si takový *hand-out* vloží do

portfolia či nalepí do sešitu a zbytek času mohou věnovat aktivitám, při kterých se skutečně něco učí. Kupř. (po *hand-outu* další hezké české slovo/slova) tzv. *soft skills*.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Stručný, jasný, ne nutně vtipný úvod. Jasně instrukce. Co lze znázornit graficky, znázornit graficky. Téma hodiny na tabuli, jednotlivé body postupu promítnout na plátno ap. Předem všechny informace o celé hodině, o následující aktivitě, o tom, kolik času na aktivitu máme, v průběhu aktivity: kolik času zbývá do konce; o tom, že pak budou něco prezentovat, o tom, že se mají domluvit, kdo bude prezentovat (aby se cítili bezpečně; vytváříte tím klima, ve kterém se lze vzdělávat). Aktivita: komáři :-)

VYUČUJÍCÍ JAKO MANAŽER

Pracují studenti/žáci

Vyučování je potřeba připravit jako sérii úkolů pro žáky, na jejichž základě si žáci jednotlivé vědomosti, dovednosti osvojí. Ne nutně všechny najednou. Stačí, když budou mít jasno o menší části učiva než nejasno o učivu celém.

A CO KDYŽ NĚCO NEVÍM?!

Tak to je problém

A bez problému není problémového vyučování. Tedy mám-li problém, pak HURÁ! Můžu (konečně!) aplikovat problémové vyučování na své milé žactvo (je-li pro ně daný problém dostatečně atraktivní a srozumitelný). Vymyslím otázky, které se daného problému (či celé problematické oblasti) týkají. Stačí otázky jednoduché, zdánlivě banální: *Jak vyhledávat věrohodné zdroje informací? Jak si být jisto, že se jedná o věrohodné zdroje? Proč je to vůbec důležité (mít jasno o věrohodných zdrojích)?* Dynamika skupiny zajistí, že žactvo dá dohromady minimálně to, co byste jim vy (frontálně, obtížně, pracně a neefektivně) sdělovali sami. Jiný příklad: *Proč se vlastní kompozita jmenují „vlastní“, a nevlastním se říká „nevlastní“? Nemohlo by to být naopak? Nemohli bychom vymyslet lepší názvy? Totéž se týká kategorií životnosti a neživotnosti.* — Důležitá je zde motivace: můžete se to učit stejně neefektivně jako vaši praparodiče, anebo si můžete sami vymyslet způsob lepší. Je to ve vašich rukou.

CO KDYŽ JEŠTĚ NEMÁM ODHAD, KOLIK ČASU JE NA CO POTŘEBA?

Připravím si alternativy

Mám variantu, kdy studenti zvládnou aktivity rychleji, než jsem čekalo. Z klobouku vytáhnu aktivity doplňující, rozšiřující. Mám variantu pro situaci, kdy studentům trvá aktivita déle, než jsem čekalo. Některé další aktivity vypustím a přejdou případně rovnou k závěru. Obojí (neřkuli obé) lze během výuky «zaimprovizovat». Ostatně toto je užitečné mít připraveno kdykoli, neb každá třída je jiná...

OBTÍŽNÁ OPRAVITELNOST?

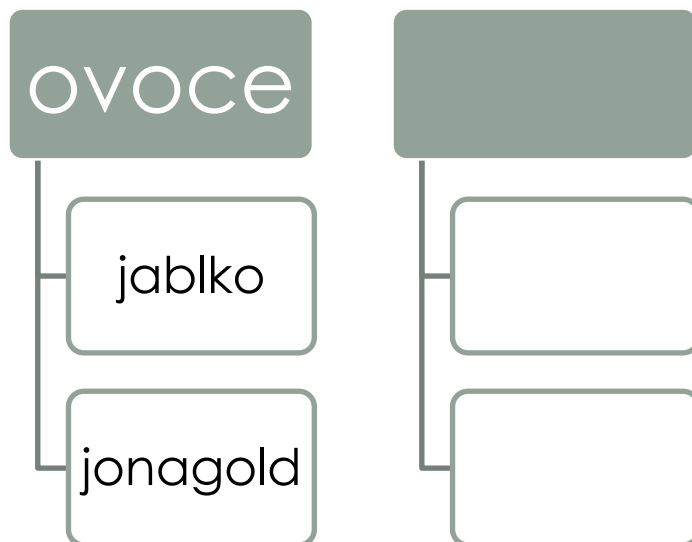
Raději vymyslím jinou aktivitu

Aby to bylo jednoduché. Jeden ze způsobů je zapisování odpovědí do křížovky. Vyučujícímu stačí mrknout na tajenku a ví. (Jistě, že je pak i snadné výsledky opsat, ale pokud ve třídě vytvoříme takové klima, ve kterém pro opisování není důvod, pak není ani důvod pro obavy vyučující(ho) z opisování žactva. Tzn. není postih za to, že úkol není splněn. Není hodnocení za to, že je úkol splněn, ale za to, *jakým způsobem, s jakým nasazením*, se žactvo k cíli blížilo. To znamená hodnotíme proces, ne výsledek. A pak není důvod cokoli opisovat.

SCHÉMA SOUVISLOSTI PEDAGOGIKY S DIDAKTIKOU OBORU

Jak to souvisí s druhy jablek?

Dle svého současného porozumění doplňte chybějící položky schématu. Vzhledem k tomu, že ve schématu chybějí položky *pedagogika*, *obecná didaktika* a *didaktika češtiny*, jde o banalitu. Přesto si tímto úkolem vědomě projděte. Af jste si jisty/i, že máte základy, na kterých lze dál stavět.

Své vytvořené materiály si pečlivě uschovejte a využijte je za několik málo let při výuce na ZŠ.

Adam Veřmiřovský

Masarykova univerzita — Pedagogická fakulta — KČJL

Poříčí 7, 639 00 Brno

CJp012 Tvoření slov v českém jazyce
CJp033 Didaktika českého jazyka pro bakalářské studium
MU PdF KČJL